

**ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАХИСТУ
ТА ДІЙ В УМОВАХ
НАДЗВИЧАЙНИХ
СИТУАЦІЙ, ПОВ'ЯЗАНИХ З
МОЖЛИВИМИ
ТЕРОРИСТИЧНИМИ
АКТАМИ**

ТЕРОРИЗМ

(від латинського «terror» - страх)

Погроза застосування насильства, а також його застосування, які породжують почуття страху як у окремих громадян, так і у багатьох людей, і розраховані на їх залякування та породження недовіри до органів державної влади у спроможності протидіяти цим злочинним проявам.

**Закон України
„Про боротьбу з тероризмом„**

Перше навчальне питання

**Історичні корені та
види тероризму**

Одне із перших згадувань про терористичні акти, що відбулись у 66-73 р.р. до н.е., пов'язано із єврейським політичним угрупованням зелотів, які боролися проти римлян за автономію Фессалонії.

В подальшій історії можна знайти приклади тероризму різного плану:

- *Варфоломійська ніч;*
- *Інквізиція;*
- *Французька буржуазна революція, в результаті якої, як вважають, і виник термін тероризм*

З початку ХІХ ст. В Європі стали виникати терористичні організації, в основному, революційного, злочинного та націоналістичного характеру.

Деякі з них мали романтично революційний характер:

- карабінери в Італії;**
- народництво у Росії**

У ХІХ ст. тероризм не носив масового характеру та не мав високого ступеню ризику для суспільства

Наприкінці ХХ ст. тероризм стає більш масштабним. Теракти здійснюються не лише злочинцями-одиначками та екстремістськими угрупованнями, але і спецслужбами (у ряді тоталітарних держав)

Види тероризму:

- **Ідеологічний (соціальный);**
- **Національний
(націоналістичний);**
- **Релігійний;**
- **Світоглядний;**
- **Кримінальний.**

Ідеологічний (соціальний) тероризм

Має за кінцеву мету докорінну або часткову зміну політичного або економічного ладу власної країни

Національний (націоналістичний) тероризм

Здійснюється за національними ознаками.

Має на меті від'єднання певної території, що історично заселена представниками етносу, відмінного від переважаючого населення або веде боротьбу за чистоту певної етнічної групи, шляхом знищення малочисельних етнічних груп.

Релігійний тероризм

Виникає, коли релігійна свідомість переходить в релігійний фундаменталізм, що виявляється у проявах нетерпимості до представників інших релігій.

Світоглядний тероризм

Виникає у випадках принципової незгоди з певними державними нормами та напрямками розвитку суспільства

Кримінальний тероризм

Виявляється при проведенні соціально-економічних перетворень в країні.

Має за мету перерозподіл власності та прибутків між організованими кримінальними групами.

Типові характеристики терористичних дій

Суб'єкти терористичних дій	Засоби для проведення терактів	Об'єкти нападу
<ul style="list-style-type: none">- вбивці-одиначки;- злочинні угруповання;- етнічні клани;- релігійні секти;- екстремістські політичні об'єднання;- спецслужби держав;- міжнародні терористичні організації	<ul style="list-style-type: none">- холодна зброя;- вогнепальна зброя;- вибухові речовини;- отруйні хімічні та біологічні речовини;- ядерна зброя та радіоактивні речовини;- випромінювачі електромагнітних імпульсів;	<ul style="list-style-type: none">- фізичні особи;- транспортні засоби;- суспільні та житлові приміщення;- потенційно небезпечні промислові об'єкти;- системи зв'язку та управління;- продукти харчування, напої

Друге навчальне питання

**Характеристика
сучасного тероризму**

Інтернаціоналізації тероризму у 60-70 роки ХХ ст. Сприяли:

- Інтернаціоналізація капіталу, перебудова економічних системи країн, що розвиваються та їх деколонізація.
- Глобалізація політичної та економічної діяльності транснаціональних компаній.
- Нерівномірність розвитку держав світу, що обумовило поділ країн на „сильних„ та „слабких„ і призвело до зростання ролі націоналізму та релігійного фундаменталізму.
- Криза ідеї суспільства „масового споживання„

Розвиток сучасного тероризму обумовлений:

- **Зміцненням ролі релігії, як наслідку процесу деідеологізації у внутрішньому житті ряду країн;**
- **Розвитком транснаціональної організованої злочинності та пов'язаної з нею нелегальною торгівлею зброєю, радіоактивними матеріалами;**
- **Наслідками науково-технічного прогресу та вдосконаленням глобальних інформаційних технологій;**
- **Високими темпами урбанізації в світі.**

Класифікація проявів тероризму

Можливі цілі	Масштаби тероризму	Способи терактів
<p>• фізичне усунення політичних опонентів;</p> <p>• акції помсти;</p> <p>• дестабілізація діяльності органів влади, зміна політичного строю;</p> <p>• нанесення економічних збитків;</p> <p>• ускладнення міжнародних та міжконфесійних відносин;</p> <p>• спровокування військових конфліктів.</p>	<ul style="list-style-type: none">• злочини проти особистості;• групові вбивства, організація масової загибелі громадян;• диверсії по всій території країни;• масштабні акції проти світової спільноти.	<ul style="list-style-type: none">• застосування вогнепальної зброї;• організація вибухів та підпалів у містах;• захоплення заручників;• застосування ядерної зброї та радіоактивних речовин;• застосування хімічної та біологічної зброї;• організація промислових аварій та знищення транспортних засобів;• електромагнітне опромінення;• інформаційно-психологічний вплив

Потреба у фінансуванні терористичної діяльності сприяла інтеграції професіональних терористичних організацій зі структурами організованої злочинності:

- Терористичні організації виконують замовлення мафії та здійснюють інші послуги для кримінальних синдикатів.**
- Зберігаючи анонімність терористичні групи беруть безпосередню участь у протизаконному бізнесі, використовуючи отримані кошти для фінансування своєї діяльності.**

Міжнародний тероризм зазнав якісної трансформації:

- Зброя стає все більш доступною. Ядерна та бактеріальна зброя поширюється в світі, отже, отримати її стає все легше.**
- Посилюється сектантський фанатизм.**
- Тероризм стає не тільки справою великих угруповань але й невеликих груп. Їх важко виявити та знешкодити.**
- Терористи намагаються отримати доступ до засобів радіоелектронної боротьби.**

Окремі випадки застосування отруйних речовин терористами:

- 1972 рік США - націоналістичне угруповання „Мінітмени„ намагалися за допомогою синильної кислоти отруїти систему кондиціонування будівлі ООН у Нью-Йорку.**
- 1978 рік - палестинське терористичне угруповання організували зараження ртуттю партій апельсинів, що поставлялися з Ізраїлю в країни Європи**
- 20 березня 1995 року терористи секти „Аум Синрике„ у 8 годин ранку практично одночасно на 5 лініях метро застосували зарин. Смертельне ураження отримали 12 осіб, 4 тис. осіб - отруєння різної ступені важкості.**

Найбільш розповсюджені та доступні хімічні речовини та біологічні агенти для проведення терактів:

- Токсичні гербіциди та інсектициди;
- Хімічно-небезпечні речовини: хлор, фосген, синильна кислота та інші;
- Отруйні речовини: зарин, зоман, Ві-ікс іприт; люїзит;
- Психогенні та наркотичні речовини;
- Збудники небезпечних інфекцій: сибірської виразки, натуральної віспи, туляремії тощо;
- Природні отрути та токсини: стрихнін, рицин, бутулотоксин, нейротоксини.

Об'єктами застосування хімічної та біологічної зброї можуть бути місця масового скупчення людей:

- **Станції метрополітену.**
- **Аеропорти та вокзали.**
- **Магазини, супермаркети, спортивні стадіони, кіно- та концертні зали.**
- **Системи водопостачання великих міст.**
- **Продукти харчування та напої.**

Терористичні акти ХХІ ст. відрізняються:

- Чітким плануванням.
- Застосуванням новітніх технологій та нестандартних способів здійснення терактів.
- Великою кількістю жертв серед громадянського населення.

11 вересня 2001 року, Нью-Йорк

**терористична атака на будівлі
Всесвітнього торгового центру в**

**Було оголошено про загибель
3 тис. чоловік**

**23 жовтня 2002 року, Москва
„Норд-Ост,,**

**Захоплення заручників у театральному
центрі на Дубровці**

**В результаті операції звільнено 912
чоловік.**

Загинуло або померли у лікарнях - 129 осіб.

1 вересня 2004 року, Беслан

**терористами захоплений 1181 заручник
та замінована школа.**

**Загинули 335 чоловік, з них:
180 дітей та 8 вчителів школи**

Трете навчальне питання

Загроза можливих терористичних проявів в Україні та шляхи боротьби з ними.

Найбільш поширеною в Україні мотивацією терактів виступає:

- Кримінальна діяльність, особливо її транснаціональні форми.**
- Намагання перешкодити громадській, політичній або економічній діяльності.**
- Створення ускладнень або напруження у міждержавних відносинах.**

Боротьба із тероризмом ґрунтується на принципах:

- Законності та неухильного додержання прав і свобод людини і громадянина.**
- Комплексного використання з цією метою правових, політичних, соціально-економічних, інформаційно-пропагандистських ті інших можливостей; пріоритетність попереджувальних заходів.**
- Невідворотність покарання за участь у терористичній діяльності.**

- **Пріоритетність захисту життя і прав осіб, які наражаються на небезпеку внаслідок терористичної діяльності.**
- **Поєднання гласних і негласних методів боротьби з тероризмом.**
- **Нерозголошення відомостей про технічні прийоми і тактику проведення антитерористичних операцій, а також про склад їх учасників.**
- **Єдиноначальності в керівництві силами і засобами, що залучаються для проведення антитерористичних операцій.**
- **Співробітництво у сфері боротьби з тероризмом із іноземними державами, їх правоохоронними та спеціальними службами.**

Здійснення боротьби з тероризмом в Україні

До участі у здійсненні заходів щодо попередження, виявлення і припинення терористичної діяльності в разі необхідності залучаються:

- **Міністерство закордонних справ.**
- **Міністерство охорони здоров'я.**
- **Міністерство палива та енергетики.**
- **Міністерство промислової політики.**
- **Міністерство транспорту.**
- **Міністерство фінансів**
- **Міністерство екології та природних ресурсів.**
- **Міністерство аграрної політики.**
- **Державна митна служба.**
- **Державна податкова адміністрація.**

На Антитерористичний центр при СБУ України покладається:

- **Розроблення концептуальних засад та програм боротьби з тероризмом.**
- **Збирання в установленому порядку, узагальнення, аналіз та оцінка інформації про стан і тенденції поширення тероризму в Україні.**
- **Організація і проведення антитерористичних операцій та координація суб'єктів, що ведуть боротьбу з тероризмом чи залучаються до операцій.**
- **Організація і проведення командно-штабних і тактико-спеціальних навчань.**
- **Участь у підготовці проектів міжнародних договорів України, підготовка і подання пропозицій щодо вдосконалення законодавства України у сфері боротьби з тероризмом.**
- **Взаємодія із спеціальними службами, правоохоронними органами іноземних держав та міжнародними організаціями з питань боротьби з тероризмом.**

Антитерористичним центром при СБУ України антитерористична операція проводиться в разі, коли:

- Теракт загрожує загибеллю багатьох людей чи іншими серйозними наслідками або його вчинено на території кількох областей, районів чи міст.**
- Ситуація, пов'язана із вчиненням або загрозою вчинення теракту, є невизначеною щодо причин та обставин її виникнення та подальшого розвитку.**
- Вчинення терористичного акту зачіпає міжнародні інтереси України та її відносини з іноземними державами.**
- Реагування на вчинення дій з ознаками теракту належить до компетенції різних правоохоронних та інших органів влади.**
- Є очевидна неможливість відвернення або припинення теракту силами правоохоронних та місцевих органів влади окремого регіону.**

Втручання в оперативне
управління антитерористичною
операцією будь-яких осіб,
незалежно від посади,

НЕ ДОПУСКАЄТЬСЯ

Тероризм ХХІ століття

- Став одним із найбільш небезпечним викликом міжнародній безпеці.
- Перетворився у глобальну світову проблему.
- Став соціально небезпечним для суспільства, різноманітним за цілями та видами прояву.
- Отримав можливості використання у своїй діяльності досягнень науки та техніки.
- У ряді випадків став здійснюватись при участі державних органів, отримавши статус державного тероризму.